

TORSTEN IVERSEN

Erstatningsberegning i kontraktsforhold

Thomson
GADJURA

Del V: Kundetab og andre fjernere tab (§§ 20-21)

§ 20: Kundetab

§ 21: Andre fjernere tab

Del VI: »Udgiftstab« (§§ 22-25)

§ 22: Forskellige former for omkostninger

§ 23: Ekstraordinære omkostninger

§ 24: Sparede omkostninger

§ 25: Forgæves omkostninger

Del VII: Tre tværgående problemstillinger (§§ 26-28)

§ 26: Tabsbegrænsningspligten (fortsættelse)

§ 27: Compensatio lucri cum damno

§ 28: Konkurrerende skadesårsager

Del VIII: Sammenfatning og engelsksproget resumé (§§ 29-30)

§ 29: Sammenfatning

§ 30: Engelsksproget resumé – summary in English

Indhold

Forord

Indledning (§§ 1-2)

§ 1 Afhandlingens formål, metode, emne, afgrænsning,

materiale og plan 23

§ 1.1. Afhandlingens formål 23

§ 1.2. Afhandlingens metode 23

§ 1.3. Afhandlingens emne 24

§ 1.3.1. Begrundelsen for valget af emnet:

erstatningsberegning i kontraktsforhold 24

§ 1.3.2. Begrundelsen for det særlige henblik

på ikke-opfyldelse 26

§ 1.3.3. Begrundelsen for begrænsningen til køb,

leje og entreprise 29

§ 1.4. Afhandlingens afgrænsning 30

§ 1.5. Afhandlingens materiale 35

§ 1.5.1. Om anvendelsen af danske retskilder 35

§ 1.5.2. Om anvendelsen af fremmed ret 40

§ 1.5.3. Om anvendelsen af international ret 42

§ 1.6. Afhandlingens plan 43

§ 1.6.1. Plan for fremstillingen 44

§ 1.6.2. Begrundelsen for den lagte plan 44

§ 2 Kort præsentation af afhandlingens teser 46

§ 2.1. Hovedtese I: Den tidsmæssige faktor 46

§ 2.2. Hovedtese II: Skyldgraden (misligholdelsens grovhed

eller mangel på samme) 48

§ 2.3. Hovedtese III: »Tabshierarkiet« 48

§ 2.4. Hovedtese IV: Den skønmæssige udmåling 50

Del I: Oversigt over kontraktserstatningsretten (§§ 3-10)

§ 3 De relevante tabskategorier 61

§ 3.1. Prisdifferencetab 63

§ 3.2. Avancetab 67

§ 3.3. Driftstab 70

§ 3.4.	Kundetab	73
§ 3.5.	Andre fjernere tab	74
§ 3.6.	»Udgiftstab«	75
§ 4	Ansvarsbetingelsen	77
§ 4.1.	Udgangspunkt og modifikationer	77
§ 4.2.	Skyldgradens betydning i forskellige henseender	78
§ 4.3.	Tabshierarkiet og ansvarsbetingelsen	80
§ 5	Årsagsbetingelsen	84
§ 5.1.	Udgangspunkt og modifikationer	84
§ 5.2.	Tabshierarkiet og årsagsbetingelsen	86
§ 6	Adækvansbetingelsen	87
§ 6.1.	Forskellige adækvansbetragtninger	88
§ 6.2.	Er adækvansbetingelsen snævrere i kontraktsforhold end udenfor?	100
§ 6.3.	Tabshierarkiet og adækvansbetingelsen	104
§ 6.4.	Adækvansbedømmelsen	107
§ 6.4.1.	Målestokken	108
§ 6.4.2.	Omstændigheden	109
§ 6.4.3.	Sandsynlighedsgraden	109
§ 6.4.4.	Tidspunktet	110
§ 7	Tabsbetingelsen	113
§ 7.1.	Udgangspunktet for tabsopgørelsen i kontraktsforhold	113
§ 7.2.	Oversigt over differencelæren	115
§ 7.3.	Baggrunden for og modifikationer til differencelæren	118
§ 7.4.	Differencelæren som udgangspunkt for tabsopgørelsen?	119
§ 7.5.	Aftaler med spillerum	121
§ 7.5.1.	Afgrænsning af undersøgelsen	121
§ 7.5.2.	De tre mulige løsninger	122
§ 7.5.3.	Valget mellem de tre mulige løsninger	123
§ 8	Egen skyld	132
§ 8.1.	Oversigt over egen skyld i kontraktsforhold	134
§ 8.2.	Tabshierarkiet og egen skyld	146
§ 9	Tabsbegrænsningspligten (indledning)	148
§ 9.1.	Almindeligt om tabsbegrænsningspligten	148
§ 9.2.	Tabshierarkiet og tabsbegrænsningspligten	157
§ 10	Dansk rets stilling til erstatningsudmåling i almindelighed	
	– særligt om bevis og skøn	159
§ 10.1.	Oversigt over dansk teori om erstatningsudmåling i almindelighed	159

§ 10.2.	Oversigt over dansk retspraksis om erstatningsudmåling i almindelighed	164
§ 10.2.1.	Bevisbedømmelse og forhandlingsprincip	164
§ 10.2.2.	Bevisbedømmelsens betydning	166
§ 10.2.3.	Bevisbedømmelse og det frie skøn	168
§ 10.2.4.	Bevisbedømmelse og grov skyld	173
§ 10.2.5.	Tabshierarkiet og beviset for tabets størrelse	178

Del II – Prisdifferencetab (§§ 11-13)

§ 11	Prisdifferencetab ved køb	181
§ 11.1.	Oversigt over bevisreglerne i KBL §§ 25 og 30	182
§ 11.2.	Det formodede og det virkelige tab	189
§ 11.3.	Køberens krav på den konkrete prisdifference	206
§ 11.4.	Køberens krav på den abstrakte prisdifference	218
§ 11.5.	Det relevante tidspunkt for fastlæggelse af køberens krav på den konkrete henholdsvis den abstrakte prisdifference	223
§ 11.5.1.	Fastholdelse efterfulgt af levering	224
§ 11.5.2.	Umiddelbar ophævelse	232
§ 11.5.3.	Fastholdelse efterfulgt af ophævelse	234
§ 11.5.4.	Indskrænkning i køberens ret til at fastholde?	241
§ 11.5.5.	Beføjelserne ved anteciperet misligholdelse	249
§ 11.6.	Sælgerens krav på den konkrete og den abstrakte prisdifference	252
§ 11.7.	Det relevante tidspunkt for fastlæggelse af sælgerens krav på den konkrete henholdsvis den abstrakte prisdifference	261
§ 11.7.1.	Fastholdelse efterfulgt af opnåelse af købesummen	261
§ 11.7.2.	Umiddelbar ophævelse	263
§ 11.7.3.	Fastholdelse efterfulgt af ophævelse	264
§ 11.7.4.	Indskrænkning i sælgerens ret til at fastholde?	267
§ 11.7.5.	Beføjelserne ved anteciperet misligholdelse	274
§ 11.8.	KBL §§ 25 og 30 retspolitisk bedømt	275
§ 11.8.1.	Tidspunktet for opgørelsen af prisdifferencen	276
§ 11.8.2.	Pligt til underretning om dækningskøb og -salg?	281
§ 11.8.3.	Ændring fra formodningsregel til materiel regel?	283
§ 11.8.4.	Værdifulde eller værdiløse regler?	283
§ 11.9.	Sammenfatning	285
§ 12	Prisdifferencetab ved leje	287
§ 12.1.	Ingen bevisregler om prisdifferencen	289

§ 12.2.	Lejerens krav på prisdifferencen efter almindelige grundsætninger	294
§ 12.2.1.	Lejerens krav på den konkrete prisdifference	295
§ 12.2.2.	Lejerens krav på den abstrakte prisdifference	301
§ 12.3.	Udlejerens krav på prisdifferencen efter almindelige grundsætninger	302
§ 12.3.1.	Udlejerens krav på den konkrete prisdifference	303
§ 12.3.2.	Udlejerens krav på den abstrakte prisdifference	307
§ 12.4.	Det relevante tidspunkt og det relevante tidsrum for kravet på prisdifferencen efter almindelig grundsætning	307
§ 12.4.1.	Det relevante tidspunkt	308
§ 12.4.2.	Det relevante tidsrum	310
§ 12.4.3.	Retspraksis	316
§ 12.4.4.	Forholdet mellem prisdifferencetab og avancetab	318
§ 12.5.	Lejerens krav på prisdifferencen efter lejelovgivningen	319
§ 12.6.	Udlejerens krav på prisdifferencen efter lejelovgivningen	321
§ 12.7.	Det relevante tidspunkt og det relevante tidsrum efter lejelovgivningen	324
§ 12.7.1.	Det relevante tidspunkt	324
§ 12.7.2.	Det relevante tidsrum	324
§ 12.8.	Sammenfatning	337
§ 13 Prisdifferencetab ved entreprise		339
§ 13.1.	Ingen bevisregler om prisdifferencen	340
§ 13.2.	Bygherrens krav på prisdifferencen	345
§ 13.2.1.	Bygherrens krav på den konkrete prisdifference	347
§ 13.2.2.	Bygherrens krav på den abstrakte prisdifference	350
§ 13.3.	Det relevante tidspunkt og det relevante tidsrum for bygherrens krav på prisdifferencen	358
§ 13.3.1.	Det relevante tidspunkt	359
§ 13.3.2.	Det relevante tidsrum	360
§ 13.3.3.	Retspraksis	360
§ 13.4.	Entreprenørens krav på prisdifferencen	362
§ 13.5.	Sammenfatning	366

Del III: Avancetab (§§ 14-16)

§ 14 Avancetab ved køb	371
§ 14.1. Sælgerens avancetab	371

§ 14.1.1.	Tilfælde, hvor sælgerens afsætningsmuligheder er mindre end hans indkøbsmuligheder	380
§ 14.1.2.	Tilfælde, hvor sælgerens afsætningsmuligheder er større end hans indkøbsmuligheder	381
§ 14.1.3.	Tvivlsomme mellemtilfælde	384
§ 14.1.4.	Det relevante tidspunkt	387
§ 14.2.	Køberens avancetab	391
§ 14.2.1.	Køberen kan ikke undgå avancetabet	393
§ 14.2.2.	Køberen kan undgå avancetabet	396
§ 14.2.3.	Det relevante tidspunkt	401
§ 14.3.	Sammenligning mellem sælgerens og køberens avancetab	402
§ 14.4.	Fastholdelse og erstatning af avancetab	404
§ 14.5.	Opgørelse af sælgerens avancetab	408
§ 14.5.1.	Sælgeren er producent	410
§ 14.5.2.	Sælgeren er handlende	417
§ 14.6.	Opgørelse af køberens avancetab ved videresalg	420
§ 14.7.	Vurdering af retspraksis om opgørelse af avancetabet	427
§ 14.8.	Sammenfatning	437
§ 15 Avancetab ved leje	439	
§ 15.1.	Udlejerens avancetab	440
§ 15.2.	Lejerens avancetab	448
§ 15.3.	Sammenfatning	452
§ 16 Avancetab ved entreprise	454	
§ 16.1.	Bygherrens avancetab	454
§ 16.2.	Entreprenørens avancetab	459
§ 16.2.1.	Prædrag for, hvad entreprenøren har eller burde have tjent ved et andet entrepriseopdrag?	459
§ 16.2.2.	Situation (a): Den ledigblevne kapacitet kan overhovedet ikke udnyttes til anden side	467
§ 16.2.3.	Situation (b): Entreprenøren kan i et eller andet omfang udnytte den ledigblevne kapacitet til anden side, men kunne i givet fald have udvidet sin kapacitet i stedet for	469
§ 16.2.4.	Situation (c): Den ledigblevne kapacitet kan udnyttes til anden side i et eller andet omfang	474
§ 16.2.5.	Det relevante tidspunkt og det relevante tidsrum	479
§ 16.2.6.	Sammenfatning: Hvornår er entreprenøren gået glip af et entrepriseopdrag?	480
§ 16.3.	Opgørelsen af entreprenørens avancetab	481
§ 16.3.1.	Subtraktions- og additionsmetoden	481

§ 16.3.2. Opgørelse af entreprenørens krav på erstatning for avancetab ifølge teorien	485
§ 16.3.3. Opgørelse af entreprenørens avancetab i situation (a)	486
§ 16.3.4. Opgørelse af entreprenørens avancetab i situation (b)	486
§ 16.3.5. Opgørelse af entreprenørens avancetab i situation (c)	488
§ 16.3.6. Formodningsregel som alternativ til situationsanalysen?	489
§ 16.3.7. Opgørelsen af entreprenørens avancetab i retspraksis	491
§ 16.3.8. Vurdering af retspraksis om erstatning af entreprenørens avancetab	502
§ 16.4. Sammenfatning	506

Del IV – Driftstab (§§ 17-19)

§ 17 Driftstab ved køb	511
§ 17.1. Nærmere om afgrænsningen af driftstab	512
§ 17.2. To grundlæggende betingelser for driftstabserstatning	513
§ 17.3. Retsspraksis om driftstab	514
§ 17.3.1. Driftstab ved udeblivelse af eller mangler ved den genstand, som skal forarbejdes i produktionsprocessen	515
§ 17.3.2. Driftstab ved udeblivelse af eller mangler ved rå- og hjælpestoffer til produktionsprocessen	527
§ 17.3.3. Driftstab ved udeblivelse af eller mangler ved (en del af) den maskine, som skal gennemføre produktionsprocessen	529
§ 17.3.4. Sammenfatning af retspraksis	537
§ 17.4. Det relevante tidsrum	538
§ 17.5. Sammenfatning	540
§ 18 Driftstab ved leje	541
§ 18.1. Retsspraksis om lejerens driftstab	542
§ 18.2. Det relevante tidsrum	548
§ 18.3. Sammenfatning	549
§ 19 Driftstab ved entreprise	550
§ 19.1. Bygherrens krav på erstatning for driftstab	551
§ 19.1.1. Reglerne i AB 92	551
§ 19.1.2. Retsspraksis	556
§ 19.1.3. Det relevante tidsrum	558
§ 19.2. Entreprenørens krav på erstatning for driftstab	558
§ 19.2.1. Reglerne i AB 92	559
§ 19.2.2. Hovedindholdet af kravet på erstatning henholdsvis godtgørelse	561

§ 19.2.3. Nærmere om opgørelsen af kravet på erstatning	564
§ 19.2.4. Retsspraksis	570
§ 19.2.5. Det relevante tidspunkt og det relevante tidsrum	572
§ 19.3. Sammenfatning	573

Del V – Kundetab og andre fjernere tab (§§ 20-21)

§ 20 Kundetab	577
§ 20.1. Præcisering af begrebet kundetab	577
§ 20.2. Dansk retspraksis om erstatning for kundetab	580
§ 20.3. Dansk teori om erstatning af kundetab	583
§ 20.4. Stillingen i fremmed ret	585
§ 20.5. Stillingen i dansk ret	586
§ 20.6. Sammenfatning	588
§ 21 Andre fjernere tab	589
§ 21.1. Køb	589
§ 21.2. Leje	590
§ 21.3. Entreprise	591
§ 21.4. Sammenfatning	592

Del VI – »Udgiftstab« (§§ 22-25)

§ 22 Forskellige former for omkostninger	595
§ 22.1. »Udgiftstab« – direkte eller indirekte tab?	595
§ 22.2. Udgifter, udbetalinger og omkostninger	600
§ 22.3. Faste og variable omkostninger	601
§ 22.4. Direkte og indirekte omkostninger	604
§ 22.5. Ordinære og ekstraordinære omkostninger	606
§ 22.5.1. Ordinære omkostninger	606
§ 22.5.2. Ekstraordinære omkostninger	608
§ 22.6. Sparede omkostninger	609
§ 22.7. Forgæves omkostninger	610
§ 22.8. Interne og eksterne omkostninger	611
§ 22.9. Afholdte og ikke-afholdte omkostninger	612
§ 22.10. Sammenfatning	612
§ 23 Ekstraordinære omkostninger	614
§ 23.1. Erstatning for afholdte ekstraordinære omkostninger belyst ved eksempler fra retspraksis	615
§ 23.1.1. Ekstraordinære omkostninger ved køb	616

§ 23.1.2. Ekstraordinære omkostninger ved leje	617
§ 23.1.3. Ekstraordinære omkostninger ved entreprise	618
§ 23.2. Særligt om erstatning og konventionalbod til tredjemand	621
§ 23.2.1. Krav begrundet i erstatning til tredjemand	622
§ 23.2.2. Krav begrundet i konventionalbod til tredjemand	624
§ 23.3. Erstatning for ikke-afholdte, ekstraordinære omkostninger	630
§ 23.4. Forholdet mellem erstatning for omkostninger og erstatning for mindreværdi	631
§ 23.5. Det relevante tidspunkt og det relevante tidsrum	634
§ 23.5.1. Det relevante tidspunkt	635
§ 23.5.2. Det relevante tidsrum	638
§ 23.6. Sammenfatning	639
§ 24 Sparede omkostninger	640
§ 24.1. Sammenhængen mellem tabskategorier og sparede omkostninger	641
§ 24.2. Hvilke omkostninger kan den ikke-misligholdende part spare?	642
§ 24.2.1. Fradrag for variable omkostninger	643
§ 24.2.2. Fradrag for faste omkostninger	645
§ 24.3. Et eksempel: Tab ved at måtte undvære en hyrevogn	649
§ 24.3.1. Subtraktionsmetoden	650
§ 24.3.2. Additionsmetoden	651
§ 24.3.3. Sammenfattende vurdering af eksemplet	654
§ 24.4. Sammenfatning	655
§ 25 Forgæves omkostninger	656
§ 25.1. Ansvar for undladt underretning	657
§ 25.2. Erstatning for forgæves omkostninger som led i den positive opfyldelsesinteresse?	659
§ 25.2.1. Dansk teori	659
§ 25.2.2. Fremmed teori (og praksis)	660
§ 25.2.3. Dansk retspraksis	663
§ 25.2.4. Fordele og ulemper ved at erstatte forgæves omkostninger som led i den positive opfyldelsesinteresse	664
§ 25.3. Formodning for, at omkostninger ville være blevet dækket ved rigtig opfyldelse?	665
§ 25.3.1. Dansk teori	665
§ 25.3.2. Fremmed teori (og praksis)	669
§ 25.3.3. Dansk retspraksis	670

§ 25.3.4. Hvilket anvendelsesområde har formodningsreglen?	675
§ 25.3.5. Hvilke omkostninger er omfattet af formodningsreglen?	677
§ 25.3.6. Hvad kræves til modbevis af formodningen?	680
§ 25.3.7. Begrænsninger i kravet om erstatning for forgæves omkostninger	683
§ 25.4. Forholdet mellem forgæves omkostninger og ekstraordinære omkostninger	684
§ 25.5. Sammenfatning	687

Del VII – Tre tværgående problemstillinger (§§ 26-28)

§ 26 Tabsbegrænsningspligten (fortsættelse)	691
§ 26.1. Tabsbegrænsning og prisdifferencetab	691
§ 26.1.1. Køberens og sælgerens stilling ved modpartens annullation	692
§ 26.1.2. Lejerens og udlejerens stilling ved modpartens annullation	693
§ 26.1.3. Bygherrens og entreprenørens stilling ved modpartens annullation	694
§ 26.2. Tabsbegrænsning og avancetab	695
§ 26.3. Tabsbegrænsning og driftstab	698
§ 26.4. Tabsbegrænsning og kundetab	700
§ 26.5. Tabsbegrænsning og »udgiftstab«	701
§ 26.6. Tabsbegrænsningspligten og pengemangeldoktrinen	703
§ 26.7. Pligt til at rekontrahere med den misligholdende part?	705
§ 26.8. Kan den køber, der har videresolgt varen, have pligt til at misligholde over for sin egen køber?	709
§ 26.9. Pligt til at overvælte tabet på tredjemand?	712
§ 26.10. Pligt til at afskedige medarbejdere?	719
§ 26.10.1. Nordisk teori	720
§ 26.10.2. Fremmed ret	721
§ 26.10.3. Kritik af nordisk teori under inddragelse af dansk retspraksis	722
§ 26.11. »Overopfyldelse« af tabsbegrænsningspligten	729
§ 26.12. Sammenfatning	731
§ 27 Compensatio lucri cum damno	733
§ 27.1. Præsentation af grundsætningen om compensatio	733
§ 27.2. Oversigt over litteraturen om compensatio	736
§ 27.2.1. Dansk ret	736

§ 27.2.2.	Fremmed ret	738
§ 27.2.3.	Foreløbig konklusion	741
§ 27.3.	Hvilke tilfælde kan og bør behandles under overskriften compensatio?	742
§ 27.4.	Befrielse fra en ugunstig kontrakt	744
§ 27.4.1.	Lader spørgsmålet om compensatio sig besvare ud fra overordnede synspunkter?	744
§ 27.4.2.	Hvilke fordele kan der være tale om at fradrage?	750
§ 27.4.3.	Hvilke former for tab kan der være tale om?	755
§ 27.4.4.	Hvilke fordele kan fradrages i hvilke tab?	756
§ 27.4.5.	Fradrag i krav om erstatning for forgæves omkostninger?	757
§ 27.4.6.	Fradrag i krav om erstatning for ekstraordinære omkostninger?	765
§ 27.4.7.	Fradrag i krav om erstatning for prisdifferencetab?	768
§ 27.4.8.	Fradrag i krav om erstatning for avancetab?	770
§ 27.4.9.	Fradrag i krav på erstatning for driftstab?	772
§ 27.4.10.	Konklusion	774
§ 27.5.	»Dækningskøb« af bedre og dyrere varer	775
§ 27.6.	Særlige besparelser og særlige fordele	777
§ 27.6.1.	Særlige besparelser	777
§ 27.6.2.	Særlige fordele	778
§ 27.7.	Undgåelse af en risiko	781
§ 27.8.	Nytte af eller forbedringer på kontraktsgenstanden i tiden mellem overgivelse og tilbagegivelse	788
§ 27.9.	»Nyt for gammelt« og »godt for dårligt«	790
§ 27.9.1.	Nyt for gammelt	791
§ 27.9.2.	Godt for dårligt	795
§ 27.9.3.	Sammenfatning	799
§ 27.10.	Ydelser fra tredjemand	800
§ 27.11.	Sammenfatning	802
§ 28	Konkurrerende skadesårsager	804
§ 28.1.	Afgrænsning af begrebet årsagskonkurrence	805
§ 28.2.	Oversigt over problemet med konkurrerende skadesårsager	808
§ 28.2.1.	Faktisk og hypotetisk årsagskonkurrence; momentan og successiv skade; retmæssig alternativadfærd	809
§ 28.2.2.	De fire årsagskonkurrencesituationer	812

§ 28.2.3.	Faktisk årsagskonkurrence mellem en ansvarsbærende og en casuel årsag	813
§ 28.2.4.	Hypotetisk årsagskonkurrence mellem en ansvarsbærende indgrebsårsag og en casuel reserveårsag	821
§ 28.3.	Relevante momenter ved bedømmelsen af tilfælde af hypotetisk årsagskonkurrence	831
§ 28.3.1.	Løsningerne på årsagskonkurrenceproblemet ved de forskellige former for skade (tab)	832
§ 28.3.2.	Tabshierarkiets betydning	837
§ 28.3.3.	Tidsfaktorens betydning	838
§ 28.4.	Almindeligt om konkurrerende skadesårsager i kontraktsforhold	840
§ 28.5.	Særligt om konkurrerende skadesårsager ved køb, leje og entreprise	841
§ 28.5.1.	Prisdifferencetab	842
§ 28.5.2.	Avancetab	849
§ 28.5.3.	Driftstab	853
§ 28.5.4.	Kundetab	855
§ 28.5.5.	Sammenfatning: Prisdifferencetab – avancetab – driftstab – kundetab	855
§ 28.5.6.	»Udgiftstab«	856
§ 28.6.	Sammenfatning	863

Del VIII – Sammenfatning og engelsksproget resumé (§§ 29-30)

§ 29	Sammenfatning af afhandlingens hovedresultater	867
§ 30	Engelsksproget resumé	874

Appendices

Litteraturliste	883
Betænkninger og lign.	897
Forkortelser	899
Domsregister	902
Stikordsregister	917

Forord

Den foreliggende afhandling er blevet til i årene 1995-1999 i forbindelse med min ansættelse ved Afdelingen for Privatret, Juridisk Institut, Aarhus Universitet.

Juridisk Institut har igennem alle årene givet mig gode arbejdsforhold, herunder ved at bevilge mig frikøb fra undervisningsforpligtelsen i 1995-1997. Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd bevilgede de midler, som gjorde frikøbet økonomisk muligt, og jeg benytter lejligheden til at takke for denne økonomiske støtte.

Ulskyndelsen til at tage emnet for denne afhandling op til nærmere undersøgelse fik jeg fra professor, dr. jur. *Halfdan Krag Jespersen*, der under hele frikøbet har bidraget ikke blot med faglige impulser, men også med opmuntrende bemærkninger, når arbejdet indimellem syntes noget tungt. Derfor bringer jeg min bedste tak.

Størstedelen af afhandlingen har været underkastet bedømmelse i forbindelse med en professoratsansøgning i 1998. Jeg takker bedømmelsesudvalgets medlemmer – professor, lic. jur. *Palle Bo Madsen* (formand), professor, dr. jur. *Halfdan Krag Jespersen* og højesteretsdommer, dr. jur. h.c. *Jørgen Nørgaard* – for deres kritiske bemærkninger, som jeg har søgt at tage højde for i den nu foreliggende udgivelse.

Jeg takker også professor, lic. jur. *Hans Henrik Vagner*, der har været så venlig at gennemlæse afhandlingens §§ 13, 16 og 19, og lektor, lic. jur. *Lars H. Kristensen*, der har gennemlæst størstedelen af afhandlingen.

Endvidere takker jeg Højesteretspræsident *Niels Pontoppidan*, som har tilladt mig at gennemlæse et antal voteringsprotokoller i Højesteret.

En række personer fra ind- og udland har på forskellig vis hjulpet mig i forbindelse med afhandlingens udarbejdelse. Der er for mange til, at de kan nævnes enkeltvis her, og de må nøjes med en kollektiv – men velment – tak for hjælpen.

Endelig takker jeg stud.jur. *Michael Borring Andersen*, som har udført et stort arbejde med at kontrollere, at alle danske retsafgørelser er forsynet med angivelse af det korrekte fundsted.

Som bekendt kan afhandlingsskriveri i nogle henseender være belastende, men i det tidsrum, hvor denne afhandling er blevet til, har det nok været »hjemmefronten«, som har måttet klare de største belastninger – blandt andet er der

Kapitel

kommet to børn til i samme tidsrum. Afhandlingen tilegner jeg derfor min kone, *Anne*, i kærlighed og taknemmelighed.

I afhandlingen er der ikke taget hensyn til materiale, som er fremkommet efter den 1. november 1999. Dog er der enkelte steder indføjet en bemærkning om den nye erhvervslejelov (lov nr. 934 af 20. december 1999), hvor dette er anset for at være absolut påkrævet.

Århus, marts 2000

Torsten Iversen

Indledning

(§§ 1-2)

Bogen behandler de grundlæggende principper for erstatningsberegning i kontraktsforhold med særligt henblik på ikke-opfyldelse af aftaler om køb, leje og entreprise.

Efter en indledende oversigt over kontraktserstatningsretten tager bogen de forskellige tabskategorier – prisdifferencetab, avancetab, driftstab, kundetab og andre fjernere tab samt „udgiftstab“ – op til indgående undersøgelse.

I undersøgelsen refereres og analyseres et betydeligt antal danske retsafgørelser om erstatningsberegning, ligesom der gives mange oplysninger om fremmed ret, navnlig norsk, svensk, tysk og engelsk ret.

Bogen behandler afslutningsvis tre tværgående emner i kontraktserstatningsretten – tabsbegrænsningspligten, *compensatio lucri cum damno* og konkurrerende skadesårsager – som er forholdsvis uopdyrkede i dansk retslitteratur.

Torsten Iversen er professor i obligationsret ved Juridisk Institut, Aarhus Universitet.

Thomson
GADJURA